

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2010

GRÉIGIS ÁRSA – GNÁTHLEIBHÉAL

(400 marc)

AM: 3 Uair

1. Cuir Gaeilge ar **dhá cheann ar bith** de na sleachta **A, B, C, D.** (Tá gach sliocht ar cómharc):-
[210]

A.

(Chun buíochas a ghlacadh leis na déithe as a n-éalú go sábháilte, déanann na Gréagaigh íobairtí agus tionólann siad cluichí. Roghnaíonn siad Dracontius, deoraí Spartach, chun bheith i gceannas ar na cluichí agus chun ionad oiriúnach a roghnú inar féidir iad a thionól.)

μετὰ δὲ τοῦτο παρεσκευάζοντο τὴν θυσίαν ἣν ἤψαντο: ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθύσαι τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικόν ἐν τῷ ὄρει ἔνθα περ ἔσκηνον. εἶλοντο δὲ δρόμον τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανῶν ξυῆλη πατάξας. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, ἐκέλευον τὸν Δρακόντιον ἠγείσθαι ὅπου τὸν δρόμον πεποικηκῶς εἶη. ὁ δέ, δείξας οὐπὲρ ἔστηκότες ἐτύγχανον, “οὗτος ὁ λόφος,” ἔφη, “κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται.”
“πῶς οὖν,” ἔφασαν, “δυνήσονται παλαίειν ἐν λόφῳ σκληρῷ καὶ δασει οὕτως;”
ὁ δ' εἶπε: “μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών.”

SEINEAFÓN (105)

εὐχομαι: móidím. ἱκανός: dóthain. ἀγών: comórtas. γυμνικός: lúfar. σκηνέω: téim i gcampa. δρόμος: ráschúrsa. ἐπιμελέομαι (+Tuiséal Ginideach): téim i gcúram (ruda). ἄκων: go neamhbheartaithe. κατακαίνω: maraím. ξυῆλη: miódóg. πατάσσω: buailim. ἔστηκότες: ina s(h)easamh. λόφος: cnoc. παλαίω: déanaim iomrascáil. σκληρός: cruu. δασύς: garbh. ἀνιάομαι: tá mé gortaithe.

B.

(Tá an Spartach Pausanias, an té a fuair an bua ar na Peirsigh ag Plataea, i mBiosáintiam. Tar éis litreacha a fháil ó rí na Peirse, tagann éirí in airde air, glacann sé le stíl Pheirseach ina chuid éadaí agus bia, déanann taisteal agus gardaí cosanta iasachta aige, agus éiríonn sé chomh míthaitneamhach sin go n-aistríonn comhghuaillíocht na mbailte a ngéillsine ó Sparta go dtí an Aithin.)

ὁ δὲ Πausανίας λαβὼν ταῦτα τὰ γράμματα, ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῶ τότε μᾶλλον ἦρτο καὶ οὐκέτι ἐδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν. σκευᾶς τε Μηδικᾶς ἐνδύομενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῆλθε καὶ Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρου αὐτὸν διὰ τῆς Θράκης πορευόμενον· τράπεζαν τε Περσικὴν παρετίθετο καὶ οὐκ ἐδύνατο κατέχειν τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προυδῆλου ἃ μειζόνως ἔς ἔπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε ἑαυτὸν παρεῖχε καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρήτο ἔς πάντας ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι· δι' ὅπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

TÚICIDIDÉAS (105)

ἀξίωμα: onóir. Πλαταιᾶσιν: in Plataea. ἦρτο: rinne sé a mhóradh. καθεστῶς: normálta. σκευή: éadaí, éide. Μηδικός: Méideach, Peirseach. ἐνδύομαι: cuirim orm. δορυφορέω: déanaim freastal mar gharda cosanta. Θράκη: an Tráicia. κατέχω: cuirim cosc le. διάνοια: rún, intinn. βραχύς: beag. προυδηλώω: nochtaim. μειζόνως: níos mó, ar scála níos mó. ἔς ἔπειτα: sa todhchaí. δυσπρόσοδος: deacair dul chun cainte le. ὀργή: fearg. ξυμμαχία: comhghuaillíocht.

C.

(*Déanann Orestes machnamh cráite ar cé acu ba cheart dó a mháthair a mharú. Spreagann a dheirfiúr Electra é chun é sin a dhéanamh d'fhonn díoltas a bhaint amach in éiric bhás a n-athar.*)

ΟΡΕΣΤΗΣ τί δῆτα δρώμεν; μητέρ' ἢ φονεύσομεν;
 ΗΛΕΚΤΡΑ μῶν σ' οἶκτος εἶλε, μητρὸς ὡς εἶδες δέμας;
 ΟΡΕΣΤΗΣ φεῦ·
 πῶς γὰρ κτάνω νιν, ἢ μ' ἔθρεψε κᾶτεκεν;
 ΗΛΕΚΤΡΑ ὥσπερ πατέρα σὸν ἦδε κάμον ὠλεσεν.
 ΟΡΕΣΤΗΣ μητροκτόνος νῦν φεύξομαι, τόθ' ἄγνός ὢν.
 ΗΛΕΚΤΡΑ καὶ μή γ' ἀμύνων πατρί δυσσεβῆς ἔση.
οὐ μὴ κακισθεὶς εἰς ἀνανδρίαν πεσῆ.
 ΟΡΕΣΤΗΣ ἔσειμι· δεινοῦ δ' ἄρχομαι προβλήματος
 καὶ δεινὰ δράσω. θεοῖσι δ' εἰ δοκεῖ τάδε,
 ἔστω· πικρὸν δ', οὐχ ἡδύ, τάγωνισμά μοι.

EOIRIPIDÉAS (105)

δράω: déanaim. φονεύω: dúnmharaím. μῶν: ní féidir ... nach ... ? οἶκτος: trua.
 δέμας: corp, duine. κᾶτεκεν = καὶ ἔτεκεν. τότε: tráth dá raibh. ἄγνός: glan,
 neamhthruaillithe. ἀμύνω (+ Tuiseal Tabharthach): imrím díoltas ar. δυσσεβής: aindiaga.
 οὐ μὴ (+ Modh Foshuiteach): 'ná déan ... !' κακίζομαι: ligim orm féin gur meatachán mé.
 ἀνανδρία: easpa fearúlachta. πρόβλημα: tasc. πικρός: searbh. τάγωνισμα = τὸ ἀγώνισμα:
 an comórtas.

D.

(*Tar éis Agaiméamnón a mharú, bhí Aegastas ag rialú Mhicéanae ar feadh seacht mbliana. San ochtú bliain, tháinig Orestes, mac Agaiméamnóin, agus bhain díoltas amach in éiric bhás a athar. Ansin tagann Meinealás.*)

ἐπτάετες δ' ἤνασσε πολυχρύσιο Μυκῆνης,
 κτείνας Ἄτρείδην, δέδμητο δὲ λαός ὑπ' αὐτῷ.
 τῷ δέ οἱ ὀγδοάτῳ κακὸν ἤλυθε δῖος Ὀρέστης
 ἄψ' ἀπ' Ἀθηνάων, κατὰ δ' ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἰγίσθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα.
 ἦ τοι ὁ τὸν κτείνας δαίνυ τάφον Ἀργείοισιν
 μητρὸς τε συγερεῆς καὶ ἀνάλκιδος Αἰγίσθοιο·
αὐτῆμαρ δέ οἱ ἦλθε βοῆν ἀγαθὸς Μενέλαος
 πολλὰ κτῆματ' ἄγων, ὅσα οἱ νέες ἄχθος ἄειραν.

ΗΟΙΜΕΑΡ (105)

ἐπτάετες: ar feadh seacht mbliana. ἀνάσσω (+Tuiseal Ginideach): rialáim. δέδμητο: 'cloíodh iad'.
 λαός: na daoine. πατροφονεύς: marfóir a athar. δολόμητις: glic, cúinseach. κλυτός: glórmhar.
 ἔκτα: Aimsir Éigtríochta ó κτείνω. δαίνυμι τάφον: tugaim féasta sochraide.
 Ἀργεῖοι: na hAirgíivigh, muintir Argas. συγερός: gránna. ἀνάλκις: go meata.
 αὐτῆμαρ: ar an lá céanna. κτῆματα: seoda. ἄχθος: lucht, lasta. ἀείρω: iompraím.

(i) Cuir Gaeilge air seo:- (60)

ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὤν, ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὲ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὃ τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ, ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὄρα τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρώπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἀνθρώπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρί — ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρώπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίί.

READING GREEK

(ii) Freagair **ceithre cinn** ar bith de na ceisteanna seo a leanas. (Tá deich marc ag gabháil le gach ceist díobh):- (40)

- (a) Luaigh **dhá** thréith a luann Epimetheus le créatúir bheo seachas daoine.
- (b) Scríobh nóta gearr ar Aitéiné.
- (c) Scríobh nóta gearr ar an bhfealsamh Sócratéis.
- (d) Tabhair an **Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach** de **dhá cheann** ar bith de na briathra seo a leanas a bhfuil líne fúthu thuas:
- ἠπόρει, παρῆν, γενέσθαι, ἔσχεν.
- (e) Cad is cúis leis an aighneas idir Aristarkhos agus Theophemos? Tabhair cuntas gearr ar na himeachtaí a d’eascair as.
- (f) Tabhair breac-chuntas ar an teagmháil a tharla idir Odaiséas agus Nausikaa.

3. Freagair **trí** cinn ar bith de na ceisteanna seo a leanas. Ní mór ceist **amháin** ar a laghad a roghnú as Roinn A agus ceist **amháin** a roghnú as Roinn B. Is féidir an **tríú** ceist a roghnú as Roinn A nó as Roinn B. (Tá 30 marc ag gabháil le gach ceist):- [90]

A.

- (i) Cérbh iad na cúiseanna le Cogadh na Peilipinéise?
- (ii) Roghnaigh **dhá cheann** ar bith de na cathanna seo a leanas. Cuir in iúl cé a bhí ag troid iontu, tabhair breac-chuntas ar a gcúrsa, agus mínigh a dtábhacht:

Aegospotami; Mantinea; Granicus; Hydaspes.

- (iii) Tabhair cuntas ar a theacht chun tiarnais sa Ghréig do Philib II na Macadóine.
- (iv) Dar leat, cé aige a raibh an córas rialtais ab fhearr sa chúigiú haois R.C., ag an Aithin nó ag Sparta? Luaigh cúiseanna le do rogha.

B.

- (i) Tabhair cuntas ar shaol agus ar shaothar Héaradatas.
- (ii) Scríobh go hachomair ar dhánta eipiciúla Hóiméar agus sainaithin roinnt gnéithe a bhaineann go tipiciúil le filíocht Hóiméarach.
- (iii) Déan cur síos ar an bhfoirgneamh de chuid na Sean-Ghréige is fearr leat agus mínigh cén fáth a dtaitníonn sé leat.
- (iv) Scríobh nótaí gearra ar **dhá cheann** ar bith díobh seo a leanas:-

Vásai le fíoracha dubha; Fíoracha Kouros; Féidias;
Afraidíte ó Mhéileas (Venus de Milo).

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán